

Пальшков Костянтин Євгенович

Трансформація ЗМІ країн Балтії у період відновлення державності

УДК 32:316.776.2

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-4.7>

Пальшков Костянтин Євгенович
кандидат політичних наук,
доцент кафедри соціально-економічних
дисциплін
Одеського державного університету
внутрішніх справ
вул. Успенська, 1, Одеса, Україна

Актуальність дослідження трансформації ЗМІ країн Балтії у період зміни політичної системи зумовлена демократичними показниками організації Freedom House. Підвалини цих показників пов'язані з політикою країн у період відновлення державності, які постають прикладом для інших посткомуністичних держав. Метою статті є дослідження трансформації традиційних засобів масової інформації у країнах Балтії у період відновлення державності. У політологічному дискурсі піднімаються питання посткомуністичних трансформацій цих країн та дотримання принципів свободи медіа. Для досягнення поставленої мети використовувались історичний, аналітичний та порівняльний аналіз, що дозволило простежити трансформації преси залежно від демократичного розвитку країни. Інтеграція геополітичних культурно-історичних чинників та технологічного розвитку масової комунікації демонструє специфічні особливості трансформації медіапростору країн Балтії після 1990 років, які обрали свій шлях ще до розпаду Радянського Союзу. Ці країни демонструють нову модель розвитку медіа, які не відповідають класичним теоріям преси, але постають прикладом для розвитку та встановлення свободи слова в інших посткомуністичних країнах. У політологічному дискурсі піднімаються питання приватизації медіа, обговорюються наслідки цього процесу, які негативно та позитивно сприяють демократизації суспільства. В країнах Балтії за часів перебудови з'являються видання, які поширюють інформацію критичного характеру щодо комуністичного режиму та ідеології. Трансформаціям ЗМІ країн Балтії притаманні такі процеси: приватизація, формування національних медіа-компаній, концентрація ЗМІ, інтернаціоналізація медіа західними медіакорпораціями. Процес роздержавлення ЗМІ вплинув на зміни їх інформаційної політики та сприяв появі нових газет, телевізійних каналів, радіостанцій. Інтернаціоналізація медіа західними медіа-компаніями дозволяє місцевій пресі отримати фінансову підтримку та рухатись відповідно до журналістських стандартів демократичної преси. Лібералізація соціально-політичного життя призводить до роздержавлення преси, що дозволяє засобам масової інформації шукати фінансову підтримку з боку інвесторів, рекламодавців або приватизації видання. Особливістю медіа країн Балтії є їх незалежність від політичних структур.

Ключові слова: лібералізація, посткомуністичні мас-медіа, приватизація, концентрація, інтернаціоналізація, трансформація, ЗМІ.

Вступ. Однією з функцій ЗМІ є інформування суспільства стосовно актуальної і важливої соціальної інформації, яка впливає на життєдіяльність суспільства загалом та кожного громадянина зокрема. Виконання цієї функції медіа залежить від політичної системи суспільства, в якому воно діє. Сучасні автори на підґрунті розробленої у середині ХХ століття нормативної теорії преси аналізували взаємодію між медіа та формою правління.

Специфічну модель розвитку ЗМІ демонструють пострадянські країни, кожна з яких має свої риси та політичні процеси. В науковому обігу з'являється поняття «посткомуністичні ЗМІ» (post-Communist media) дослідження яких містить певні лакуни стосовно політики взаємодії з традиційними та новими медіа у добу інформаційного суспільства з постійним розширенням каналів комунікації.

В Україні одним з гострих питань залишається прийняття закону про медіа, якій доопрацьовується, враховуючи демократичні принципи, правові аспекти свободи слова та журналістські стандарти. Ухвалення цього закону є важливим для подальшого розвитку держави, саме тому різні соціальні

страти, усвідомлюючи свою відповідальність за функціонування соціального інституту масової комунікації відстоюють певні плюралістичні положення. В Україні прийнята низка законів, регулюючих діяльність ЗМІ («Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні», «Про телебачення і радіомовлення», «Про інформаційні агентства»), які враховували досвід країн Балтії.

Країни Балтії подолали цей перехідний період та увійшли до Європейського Союзу у 2004 році. Політичні та соціально-економічні чинники становлення ринку преси в умовах лібералізації країн Балтії розглянуті у фундаментальних західних дослідженнях [4; 5; 10; 11], здійснених у межах міждисциплінарності, інтегруючи знання галузей політології, соціальних комунікацій, журналістських матеріалів. Західні фахівці підкреслюють, що трансформація ЗМІ в країнах Балтії мала нетипові особливості, які відрізнялись від чинних у західній теорії концепцій преси. Саме тому політологічний аналіз особливостей трансформації політичної системи цих країн у взаємодії зі змінами та розвитком ЗМІ є актуальним.

Мета та завдання. Мета статті полягає у дослідженні трансформації традиційних засобів масової інформації у країнах Балтії у період відновлення державності.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використовувались такі методи: історичний метод дозволив простежити трансформації преси залежно від демократичного розвитку країни; порівняльний аналіз дозволяє порівняти медіасистеми країн Балтії та виокремити їх спільні та відмінні риси. Емпіричною базою дослідження стали дані оцінки рівня демократії та свободи преси міжнародною дослідницькою організацією Freedom House; та аналіз видань і медіа-компаній.

Результати. Після закінчення «холодної війни» та розпаду соціалістичних систем починається новий етап трансформації посткомуністичних країн та перебудови їх політичних та соціальних систем відповідно до руху до демократичних принципів. Деякі західні фахівці прогнозували, що після краху комуністичної системи країни Балтії стрімко впровадять ліберальну демократію з відповідними ЗМІ. На жаль, очікування, що одночасно будуть розгортатись процеси демократизації суспільства та впровадження журналістських стандартів та етики, були ідеалізовані [10]. Лібералізація впроваджувалась поступово зі значними пошуками нової інформаційної політики, спрямованої на інтеграцію суспільства та формування толерантного діалогу між різноманітними соціальними групами та політичними акторами. Але стосовно діяльності ЗМІ спостерігались адаптивні механізми, спрямовані на відповідність діючого законодавства та поширення нових форматів виробництва інформаційних продуктів ЗМІ.

Більшість досліджень медіа країн Балтії починається з вагомого зауваження стосовно того, що значний етап розвитку демократичних ЗМІ у країнах Балтії відбувається після отримання незалежності цими країнами. Саме у цей період відбулось поступове визволення редакцій та їх редакційної політики від цензури, політичного контролю та пропаганди поширення комуністичних ідеалів. У демократичних країнах ЗМІ транслюють та поширюють актуальну соціальну інформацію відповідно до журналістських стандартів (оперативність, достовірність, точність, відокремлення фактів від коментарів, повнота), акцентуючи увагу на стандарті дотримання балансу думок, відповідно до якого кожний суб'єкт соціальної взаємодії здатен висловити свою думку та позицію. Необхідно підкреслити, що реформування державних та комунальних друкованих ЗМІ, телевізійних каналів не вирішує питання свободи преси, яка з розвитком інтернет-технологій та політичних трансформацій отримує нові виклики.

Український дослідник Є. Бистрицький вважає, що ЗМІ є «головним показником» демократичності

суспільства, оскільки вони створюють умови для «діалогу, громадянського консенсусу» [2]. Автор зазначає, що поняття «посткомуністичні мас-медіа» навантажують двома основними сенсами:

- розумінням під посткомунізмом усіх соціальних процесів, що відбуваються після падіння комуністичного режиму;
- критикою тоталітаризму комуністичної системи.

Враховуючі існування цих двох сенсів, Є. Бистрицький наголошує, що поняття «посткомунізму» також враховує поряд з деструкцією та змінами у політичній системі, соціальних відносинах і медіа-системі самостійне формування нової системи, без ознак тоталітаризму. ЗМІ виконують нову функцію, вони сприяють не тільки діалогу, а й виникненню позапартійних медіа [2]. Це стає поштовхом розвитку не лише вільної преси, але й громадянського суспільства.

Детермінанти, що сприяли демократичним трансформаціям ЗМІ, пов'язані не лише з геополітичними, історико-культурними та соціальними, економічними чинниками. Також необхідно враховувати технологічний розвиток, що вплинув на трансформацію ЗМІ в інформаційному суспільстві, постійну зміну форматів та розширення каналів поширення інформації.

Політичні трансформації вплинули на зміни у контенті ЗМІ та створили умови для їх інституалізації демократичного соціального інституту масової комунікації. Одночасно з процесом роздержавлення ЗМІ відбувається поява нових газет, телевізійних каналів, радіостанцій. Діяльність вже існуючих та відомих видань, які підпорядковувались та поширювали комуністичну ідеологію та цінності, продовжується під новими назвами та відмовою від комуністичного курсу. Інформація у соціалістичних каналах інформації була гомогенною. До цього також необхідно додати перехід до ринкової економіки, збільшення вартості поліграфічних послуг, поширення реклами та співпраця з рекламодавцями, друк видань транснаціональних медіа-концернів з урахуванням державної мови та культури і стилю життя населення країни.

Медіа країн Балтії після 1990 року притаманні такі головні властивості розвитку [5]: приватизація державної преси, диверсифікація та фрагментація ринку преси; стабілізація та посилення конкуренції; технологічна реструктуризація відділу новин; вплив конкуренції за аудиторію та рекламу на зниження журналістських стандартів та довіри до ЗМІ; перевага комерційного віщання; нездатність союзів журналістів сформувати авторитет серед своїх колег та союзів.

Процес приватизації державних друкованих видань у країнах Балтії сприяв встановленню приватної власності на ЗМІ, що також поширилось на інші країни посткомуністичного табору.

Така політика держави значно відрізняється від політики щодо медіа в Польщі та Угорщині, в яких комуністичні еліти передали медіа під контроль великих міжнародних компаній [4]. В Естонії та Латвії, навпаки, спочатку виникла значна кількість невеликих акціонерних товариств, акції яких скуповували представники бізнесу. Поступово ці компанії були реорганізовані у національні медіа-компанії, які з часом скуповували невеликі національні компанії. Наприклад, в Естонії у 90-х роках діяли дві найбільші національні компанії Eesti Meedia AS (Estonian Media Ltd.) та AS Express Group (Express Group Ltd.) [4, p. 98].

Компанія "AS Ekspress Grupp" була заснована у 1998 році та розвинулась за роки свого існування до одного з найбільших медіа-холдингів країн Балтії. Сьогодні до складу Ekspress Grupp входять чотири медіа-компанії в Естонії, Латвії та Литві та одна друкарня, рекламні портали. Вважається, що розвиток цієї компанії розпочався ще за часів перехідного суспільства у 1989 році, коли вийшов перший номер щотижневика Eesti Ekspress («Естонський експрес»), який вважається першою незалежною газетою в Естонії після падіння «залізної завіси». Газета досі позиціонує себе лідером журналістських розслідувань [6]. Це випадок, коли рух під гаслами європейської преси дозволив виданню принести в країну нові стандарти виготовлення та подачі інформаційного продукту. Видання зберегло тематичну спрямованість контенту, який надалі продовжував висвітлювати гостросоціальні питання, у тому числі морально-політичну відповідальність політичних еліт та партійних лідерів, корупцію, новий погляд на історію. Необхідно зазначити, що друк матеріалів на подібні теми був сміливим кроком, на який не погоджувались інші видання, дотримуючись радянської ідеології. Особливо нестандартним було появлення «розслідування і критичних статей про національних лідерів, до яких доти повсюди ставилися вкрай шанобливо» [1]. Eesti Ekspress також називають новим типом газети, оскільки воно фінансувалось шведським капіталом та містило рекламу. Деякі фахівці вважають, що «створення Eesti Ekspress провело чітку межу між політиками й журналістами» [1].

Необхідно додати, що значні зміни у позиції ЗМІ в Естонії у 1989 році також супроводжувались іншими подіями. Так, місцева Спілка журналістів вийшла зі складу загальносоюзної спілки. Прогресивні та плюралістичні ідеї, які торкались історії та культури країни висловлювались у виданні "Vikerkaar" («Веселка»). Це були антикомуністичні погляди на історичні події («добровільний вступ» країни до Радянського Союзу, депортації, вплив радянської влади на естонську культуру). Дослідники зазначають, що після того, як комуністи втратили свій вплив, тираж щотижневиків значно виріс [1].

Схожі процеси спостерігались у Латвії та Литві, в яких також з'являлись видання з критичною позицією до комуністичного режиму та плюралізмом думок. Наприкінці 80-х років та на початку 90-х років ХХ століття значно збільшилась кількість демократичних видань з антикомуністичною позицією.

Необхідно звернути увагу на важливий факт, що в Естонії приватизація національних, місцевих та регіональних значно відрізнялась. Це було зумовлено тим, що регіональні медіа залишались під керівництвом місцевих органів влади, які суттєво впливали на діяльність журналістів та інколи виконували функції редактора видання. Вільному руху місцевих ЗМІ заважає вирішення фінансових питань та «тісних зв'язків з місцевими політиками та діловими колами і, отже, залежність від тих і других» [3].

Приватизації друкованих ЗМІ країн Центральної і Східної Європи притаманне прискорення та активізація інвесторів. Однак негативним фактором постала проблема у системі державних дотацій, яка не була здатна допомогти збитковим виданням. Ці часописи знайшли підтримку у політичних еліт [3]. Інколи приватні медіа розглядаються виключно як джерело політичної влади. Насправді вони, за умови відсутності політичної заангажованості, є природним існуванням медіа.

У політологічному дискурсі обговорюється думка, що «роздержавлення перетворило газетну справу на бізнес», оскільки місцеві видання коштували значно дешевше західних, а видавці стикнулись з питаннями виробничих витрат (пошуки країн для купівлі паперу, друкарень тощо) та фінансової підтримки, яка раніше надходила з Москви [1].

Отримання незалежності країн Східної Європи сприяло початку приватизації ЗМІ, яка в кожній країні мала свої специфічні особливості. Поступово процес приватизації ЗМІ перетворюється на формування національних медіа-компаній. Форма власності, коли акції видань скуповували їх працівники, не здобула поширення, та вже в середині 90-х років ХХ століття вона змінюється концентрацією, під час якої акції журналістів скуповували інші суб'єкти. Таким чином, «колишню державну власність просто замінила монополія медіа-магнатів» [3]. Необхідно враховувати, що приватизація ЗМІ не обов'язково позбавляє видання політичного впливу, оскільки політичні актори та партії фінансово підтримують та у деяких випадках контролюють контент видання. Для дотримання ЗМІ своєї незалежності та журналістських стандартів необхідно створювати умови для забезпечення прозорості, «доступу до інформації та обмеження на частку власності і концентрації» [3].

Концентрація ЗМІ в країнах Балтії призводить до скорочення кількості тиражів національних та регіональних газет. Видання, які фінансуються

національними або іноземними компаніями, витісняють невеликі компанії з ринку. Наприклад, у Литві газетні видання, які виникли після встановлення незалежності, не змогли конкурувати з виданнями, які мали норвезьку фінансову підтримку, та були закриті [4, р. 98].

Приватизація та створення нових засобів масової інформації призвели до посилення диверсифікації (утворення ЗМІ з різноманітним контентом, спрямованим на різноманітні соціально-демографічні аудиторії) та фрагментації (дроблення масової аудиторії на сегменти) засобів масової інформації.

Наступним кроком змін у медіа-системі країн Балтії була інтернаціоналізація преси західними компаніями. Так, скандинавська компанія Schibsted ASA почала скуповувати видання в 1998 році. Поряд з великими корпораціями з'являються приватні медіа, особливо це радіостанції та телевізійні канали, їх частка на медіа-ринку є незначною.

Інтернаціоналізація медіа західними медіа-компаніями сприяла плюралізму ЗМІ, оскільки ці компанії «розглядають пресу регіону як комерційну інвестицію, а не політичну платформу чи пропагандистське знаряддя» [3]. Також підпорядкування національних ЗМІ західним медіа-холдингам приносило професійні тенденції та зміну до структури та виробництва контенту, та поширення культури та журналістських стандартів демократичних країн.

Концентрація також спостерігається у діяльності телевізійних каналів. Так, в Естонії поширюється процес об'єднання комерційних каналів біля одного каналу суспільних послуг. У Литві натомість відбувся процес збільшення телеканалів, коли «три з чотирьох національних телеканалів встановили свої другі канали» для залучення іншої цільової аудиторії [4, р. 99]. 90-ті роки ХХ століття характеризуються появою нових радіостанцій, вони виконують розважальний контент та існують за рахунок реклами. Рекламу можна визначити окремим чинником, що сприяє конкуренції між різними каналами. Ця тенденція продовжується з приходом нових медіа та соціальних мереж, коли традиційні медіа дублюють інформацію в електронних версіях в інтернеті.

Країни Балтії мають високий рівень дотримання свободи преси, підвалини такого результату зумовлені політикою держав наприкінці 80-х – початку 90-х років ХХ ст. Так, за даними 2020 р., Естонія, Латвія і Литва класифікуються як консолідовані демократії. Це підтверджується певними показниками. Так, зі 100 можливих відсотків демократії та за оцінкою демократії за шкалою від 1 до 7, Естонія отримала 84,5 / 100 та 6,07 / 7; Латвія – 79,76 / 100 та 5,79 / 7; і Литва – 77,38 / 100; 5,64 / 7 [7].

Для підрахунку оцінки рівня свободи ЗМІ організація Freedom House розробила спеціальну методологію дослідження, яку змінювали декілька

разів. Автори для розуміння умов діяльності ЗМІ запропонували питання за деякими важливими для демократичного суспільства категоріями: юридичними, економічними, політичними. Ці питання торкаються питань діяльності ЗМІ, наявності цензури, погроз та інших негативних явищ. Відповіді на питання є ранжируемими та оцінюються від 0 до 10 балів [9].

Аналіз архівних даних організації Freedom House за 1980–2017 р. [8] дозволяє простежити тенденції впровадження демократичних принципів у ЗМІ Естонії, Латвії і Литви. Необхідно зазначити, що рівень свободи преси країн Балтії досліджується з 1991 року, які одразу класифікувались як вільні, з дотриманням принципів свободи преси. За роки спостереження ці країни не перетинали відмітку 30. Від 0 до 30 входять країни, в яких ЗМІ вільні.

З 1993 року простежується тенденція до впровадження свободи преси. Так, у цьому році в країнах Балтії були такі показники: в Естонії було 28 балів, Литві – 30 та Латвії – 29. З кожним роком ці показники зменшуються, що свідчить про вдосконалення умов розвитку преси у країні. Динаміка цих змін відрізняється. Наприклад, у 1995 році Латвія покращила свої показники на 8 пунктів та досягла оцінки 21, яку підтримувала до 1998 року, потім спостерігалось незначне збільшення та зменшення цих показників. Перед вступом до Європейського Союзу ці показники країн Балтії досягали оцінок 17 та 18.

Трансформація медіа-систем не може відбуватись за умови цензури та контролю. Вільний пошук ЗМІ комерціалізації своєї діяльності для вдосконалення інформаційного продукту відповідно до журналістських стандартів сприяє дотриманню демократичних принципів.

Висновки. Падіння комуністичного режиму вплинуло на трансформацію засобів масової інформації, які змінюються відповідно до соціально-політичних змін та нововведень. У країнах Балтії виникли сприятливі умови для розвитку ЗМІ, які рухаються вільно, не контролюються державою та працюють в умовах ліберального законодавства. Трансформаціям ЗМІ країн Балтії притаманні такі процеси: приватизація, формування національних медіа-компаній, концентрація ЗМІ, інтернаціоналізація медіа західними медіа-корпораціями. Ці процеси постали першими кроками на шляху побудови громадянського суспільства. Роздержавлення преси поставило перед ЗМІ питання пошуку нових джерел фінансування, акціонерні та національні об'єднання постійно займаються пошуком джерел існування, що сприяє політичним інвестиціям, концентрації та інтернаціоналізації іноземними медіа-холдингами.

Лібералізація соціально-політичного життя призводить до роздержавлення преси, що дозволяє

засобом масової інформації шукати фінансову підтримку з боку інвесторів, рекламодавців або приватизації видання. Особливістю медіа країн Балтії є їх незалежність від політичних структур. У країнах Балтії за часів перебудови з'являються видання, які поширюють інформацію критичного характеру щодо комуністичного режиму та ідеології.

Країни Балтії мають високий рівень дотримання свободи преси, аналіз показників якої свідчить про тенденції трансформацій економічної, юридичної та політичної сфер для досягнення максимальних демократичних умов існування медіа. Підвалини сьогоденних високих показників рівня свободи преси зумовлені політикою цих країн у період відновлення державності.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Баховскі Е. Як народилася вільна преса Естонії. Тиждень.ua. 22 травня, 2014. URL: <https://tyzhden.ua/Columns/50/109896>.
2. Бистрицький Є. Протодемократія та культурно-політичні трансформації в Україні. Політична думка. 1994. № 4. С. 17-23. URL: <http://bystrytsky.org/proto94.htm>.
3. Власність на ЗМІ і їх приватизація в країнах Центральної і Східної Європи. Центр демократії та верховенства права. Лютий 1, 2012. URL: <https://cedem.org.ua/articles/vlasnist-na-zmi-i-yih-pryvatyzatsiya-v-krayinah-tsentralnoyi-i-shidnoyi-yevropy/>.
4. Balčytienė A. Lauk E. Media Transformations: the Post-transition Lessons in Lithuania and Estonia. *Komunikacija ir Žiniasklaida*. 2005. 33. P. 96–109. <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/object/LT-LDB-0001:J.04~2005~1367153234451/>
5. Baltic States: Media Systems. Communication. URL: <http://communication.iresearchnet.com/media/baltic-states-media-systems/>.
6. Eesti Ekspress. URL: <https://ekspress.delfi.ee/>.
7. Freedom House. Countries and Territories. URL: <https://freedomhouse.org/countries/nations-transit/scores>.
8. Freedom House. Freedom of the Press. URL: <https://freedomhouse.org/reports/publication-archives>.
9. Freedom House. Freedom of the Press Methodology. URL: <https://freedomhouse.org/freedom-press-research-methodology>.
10. Gross P. Media, Journalism, and the Third Wave of Democratization in Former Communist Countries. *Central and Southeast European Politics since*. 1989. Pp. 59–78. URL: [https://www.cambridge.org/core/books/central-and-southeast-](https://www.cambridge.org/core/books/central-and-southeast-european-politics-since-1989/media-journalism-and-the-third-wave-of-democratization-in-former-communist-countries/62830BF2FB2D10BD0EC96742E5194C51)

[european-politics-since-1989/media-journalism-and-the-third-wave-of-democratization-in-former-communist-countries/62830BF2FB2D10BD0EC96742E5194C51](https://www.cambridge.org/core/books/central-and-southeast-european-politics-since-1989/media-journalism-and-the-third-wave-of-democratization-in-former-communist-countries/62830BF2FB2D10BD0EC96742E5194C51).

11. The Baltic Media World / editor Baerug R. Riga, 2005. 198 p. URL: http://providus.lv/article_files/2151/original/Baltic_Media_World_novaks.pdf?1343297033.

REFERENCES:

1. Baxovski E. (2014) Yak narody'lasya vil'na presa Estoniyi [Bakhovski E. How the free press of Estonia was born]. *Ty'zhden'.ua*. 22 travnya, 2014. [in Ukrainian].
2. By'stry'cz'kyj Ye. Protodemokratiya ta kul'tur-polity'chni transformaciyi v Ukrayini [Protodemocracy and cultural-political transformations in Ukraine]. *Polity'chna dumka*. 1994. № 4. P. 17–23. URL: <http://bystrytsky.org/proto94.htm>. [in Ukrainian].
3. Vlasnist' na ZMI i yix pry'vaty'zaciya v krayinah Central'noyi i Sxidnoyi Yevropy' [Media Ownership and Privatisation in Central and Eastern Europe]. *Centr demokratiyi ta verhovenstva prava*. Lyuty'j 1, 2012. URL: <https://cedem.org.ua/articles/vlasnist-na-zmi-i-yih-pryvatyzatsiya-v-krayinah-tsentralnoyi-i-shidnoyi-yevropy/> [in Ukrainian].
4. Balčytienė, A. ir Lauk, E. (2005). Media Transformations: The Post-transition Lessons in Lithuania and Estonia. *Komunikacija ir žiniasklaida*, 33, 96–109. [in English].
5. Baltic States: Media Systems. Communication. URL: <http://communication.iresearchnet.com/media/baltic-states-media-systems/>.
6. Eesti Ekspress. URL: <https://ekspress.delfi.ee/> [in Estonian].
7. Freedom House. Countries and Territories. URL: <https://freedomhouse.org/countries/nations-transit/scores> [in English].
8. Freedom House. Freedom of the Press. URL: <https://freedomhouse.org/reports/publication-archives> [in English].
9. Freedom House. Freedom of the Press Methodology. URL: <https://freedomhouse.org/freedom-press-research-methodology> [in English].
10. Gross, P. (2019). Media, Journalism, and the Third Wave of Democratization in Former Communist Countries. *Central and Southeast European Politics since*. 1989. P. 59-78. URL: <https://www.cambridge.org/core/books/central-and-southeast-european-politics-since-1989/media-journalism-and-the-third-wave-of-democratization-in-former-communist-countries/62830BF2FB2D10BD0EC96742E5194C51> [in English].
11. The Baltic Media World (2005). Editor Baerug R. Riga, 2005. 198 p. URL: http://providus.lv/article_files/2151/original/Baltic_Media_World_novaks.pdf?1343297033 [in English].

Transformation of the Baltic media during the restoration of statehood

Kostiantyn Yevhenovych Palshkov

Candidate of Political Science,
Senior Lecturer at the Department
of Social and Economic Sciences
Odessa State University of Internal Affairs
Uspenskaya str., 1, Odessa, Ukraine

The study of the transformation of the media in the Baltic States in the period of change in the political system is actual due to the democratic indicators of Freedom House organization. The grounds of these indicators are related to the policies of the countries in the period of statehood restoration, which set an example for other post-communist states. The aim of the article is to study the transformation of traditional media in the Baltic States during the restoration of statehood. The political science discourse raises issues of post-communist transformations of these countries and adherence to the principles of media freedom. To achieve this aim, historical, analytical and comparative analysis were used, which allowed us to trace the transformation of the press depending on the democratic development of the country. The integration of geopolitical, cultural and historical factors and the technological development of mass communication demonstrates the specific features of the transformation of the media space of the Baltic States after the 1990s, which chose their path even before the collapse of the Soviet Union. These countries are demonstrating a new model of media development that does not correspond to classical press theories, but sets an example for the development and establishment of freedom of speech in other post-communist countries. The political science discourse raises issues of media privatization, discusses the consequences of this process, which negatively and positively contribute to the democratization of society. During the perestroika period, the publications appeared in the Baltic States that disseminated the critical information of the communist regime and ideology. The transformations of the Baltic media are characterized by the following processes: privatization, formation of national media companies, media concentration, and internationalization of the media by Western media corporations. The process of privatization of the media influenced changes in their information policy and contributed to the emergence of new newspapers, television channels, and radio stations. The internationalization of the media by Western media companies allows the local press to receive financial support and move according to the journalistic standards of the democratic press. Liberalization of socio-political life leads to the privatization of the press, which allows the media to seek financial support from investors, advertisers or privatization of the publication. A feature of the Baltic media is their independence from political structures.

Key words: liberalization, post-communist mass media, privatization, concentration, internationalization, transformation, mass media.